

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
odată 12 fil., a treia
odată 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaie
să se adreseze la Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marți, Joia și Sâmbăta.

Lupta de idei.

În marea luptă catalaunică, luptătorii erau prosternați în grupuri de cadavre. Nu se putuseră birui; și pierderile erau groaznic de mari, de ambe părțile. Îndârjirea luptătorilor a fost însă prea de tot mare; ea nu s'a putut potoli nici după moarte. Duhurile eroilor căzuți, se resboiau noaptea, de-asupra mormanelor de cadavre. . .

Așa ne povestește cronicarul, despre lupta aceea. Dar dacă ne dăm seama, că lupta aceea a fost numai o nevinovată încăierare, în comparație cu ceea ce se săvârșește acum pe toate fronturile, — înțelegem că nu aflăm un „tertium comparationis”, între trecutul legendar și prezentul groaznic. Un singur punct mai susține comparația: lupta eroilor căzuți, *lupta de idei*.

Din mormanul atâtor vieți aruncate pe rugul uriaș al războiului; din oceanul de sânge și de lacrimi, ce s'a revărsat pe urma lui — începe a-se cristaliza senzul acestui măcel cumplit.

A curs atâta sânge; s'au nimicit atâtea vieți. Se poate ca jertfa aceasta uriașă să fi fost adusă fără nici un rost?

Nu.

Sufletele eroilor căzuți; lacrimile și mizeria orfanilor și a văduvelor rămase fără sprijin, jalea și suferința ce apasă și pe cei de pe front și pe cei de acasă — toate aceste întrebă acum: s'a putut vărsa înzădar atâta sânge?

Încă odată: *nu!*

În manifestul de pace al Sfântului Părinte dela Roma, în răspunsul Monarhului nostru, al Împăratului Wilhelm, și chiar în acela al reprezentanților ententei se ating deja coarde nouă, abia cunoscute, în așa numitul concert european.

Se accentuează în ele: *principiul democratizării* în sensul cel mai larg al cuvântului; *egalitatea și frățietatea între neamuri*; pacea statornică; arbitrajul internațional obligator în chestii de litigiu; reducerea militarismului etc.

Încăierarea forțelor fizice, ce-dează *luptei de idei*, care sperăm că va reda lumii resvrătite: pacea mult dorită și posibilitatea de a ne putea desvolta și a munci alături, *toate neamurile*, conform aptitudinilor și hărniciei, ce le vor putea manifesta, în marele și înălțătorul concert al progresului uman.

Intrunirea Reichsratului în Austria. — Marți s'a intrunit Reichsratul, înaintea căreia ministrul prezident Seidler a spus programul de activitate a guvernului. În program guvernul a cuprins toate chestiunile ce sunt a-se rezolvi fără amânare pe teren social, economic ș. a. La rezolvirea și ameliorarea situației cauzate de războiu, guvernul va exclude cu totul birocratismul. Ministrul prezident a apelat la concursul parlamentului pentru a putea da în îndeplinire marile chestii sulate de războiu. După feșemele, ce se observă între diferitele naționalități din Austria se crede, că parlamentul austriac nu va sprijini guvernul în reformele sociale, dacă nu va deslega mai întâi problema naționalităților din Austria.

Șeful guvernului austriac s'a ocupat și de partea politică a programului, arătând, că atatele puterilor centrale dărese să ajungă la o înțelegere cu țările dușmane pentru încheierea unei păci durabile, încheiând cu cuvintele:

— O Austria puternică, în care toate popoarele să fie mulțumite, este garanța cea mai bună pentru pacea apropiată și statornică. De aceea vom realiza reforma constituției pe baza principiului egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților, autonomia națională cu recunoașterea statului unitar.

În decursul ședinței au avut loc și scene furtivoase. La deschiderea Reichsratului a luat parte și deputatul ceh, Barzival, care fiind condamnat la mai mulți ani închisoare, își perdu-se mandatul de deputat. Prezidentul Camerei, Gross l-a provocat să părăsească sala, Barzival însă a refuzat. Prezidentul a suspendat ședința Camerei și în conferența

șefilor de partide convocată în grabă, a declarat, că nu va redeschide ședințele, până ce Barzival nu va părăsi Camera. Prezidentul a promis șefilor căbi, că va prezenta chestiunea deputaților, cari și-au pierdut mandatele Camerei spre votare. Barzival, adăunându-i se la cunoștință hotărîrea aceasta, a părăsit Camera în ovațiile echilor radicali.

Discursul

Dlui Dr. ST. C. POP.

Roștit în ședința din 12 Septembrie a dăței.

— După notele stenografice ale ziarului dăteal. —

(Continuare și fine.)

Mă rog, pe ce basă este adultul deținut alături cu bătrânul, spre a peri și a-se strica acolo? Doar ordenanța ministerială nu se poate raporta la copiii și adulți, legea sub nici o împrejurare nu poate admite ca copii de 14—16 ani să stea alături cu criminali încăpăținați.

Mi-am ținut de datorie a atrage luarea aminte a d-nului ministru-prezident sine ira et studio asupra acestor împrejurări, rugându-l să nu creadă că vom omnia să ne facem neplăcuți, dar întru adevăr, atâtea căi am umblat și la atâtea și am bătut deja, spre a obține leacul; pentru că dacă s'ar lecu toate aceste, s'ar face un serviciu nu numai patriei, ci și omenimei și vor dispărea acele suprafețe de fricțiune, cari cauzează atâtea dureri și atâtea amărăciuni.

Oa. Cameră, aceste ar fi întredăcirile guvernului Esterházy. Dar și noua guvern s'a îngrijit să-și aibă și el faptele. A pornit contra noastră o ofenzivă, care culminează în ordonanțele lui Apponyi. (Urale vivace în stânga!)

Aceasta e o chestie de importanță atât de mare, încât ar reclama o ședință întregă. Numai din considerare față de noua ministru prezident n'am făcut din chestia aceasta obiect de interpelație. Cu toate aceste co-

sider de datorință a mea a aminti aici, că la lansarea acestei ordonanțe s'a mers până acolo, încât ministrul cutasă să susțină, că de la loc competent i s'au servit date, cari cu certitudine statistică arată în mod revoltător acel spirit napatriotic, care stăpânește în pedagogiile profesionale și cu care spirit otrăvitor învățătorii ce ies din școală, suflătele sutelor de mii ale păturilor de jos a populației.

On. Cameră! Protestez cu toată hotărârea contra acestei expresiuni. Sutele de mii de Români nu sunt otrăvite, ci se află acolo în tranșee și e de mirat cum de d-nul ministru a avut curajul a pune aceste pe hârtie și să generalizeze, când este știut, că exclusiv numai din acele regiuni au plecat învățători și preoți, unde a intrat dușmanul (strigăte în stânga: Firește!) și unde a petrecut. Încă nu putem ști de sunt fugari sau ostatici?

Sam. Bakonyi: S'au dus acia bucuros, durere!

Protestez în cel mai hotărât mod contra unor asemenea acuze, pentru că ministrul are organe, cu care controlează efectiv mai ales școlile noastre, așa că mai efectiv le poate controla numai dacă le-ar închide. Niciodată nu s'a făcut nici o excepție contra pedagogilor noastre sub raport patriotic. Dl ministru a generalizat atunci, când de pe teritoriul pedagogilor de Arad, Orzdeș-mare și Caransebeș nu a lipsit nici un singur învățător, când aceste institute patriotice au fost înființate înainte cu o sută de ani de Regii noștri ca răsplătă pentru luptele glorioase ale Românilor (strigăte și gălăgie în stânga: Așa-i în 1848? Pe vremea lui Horea și Cloșca!) la 1812 și nu la 1849 a înființat Impăratul Francisc I. pedagogia de la Arad. — (Gălăgie în stânga).

Prezidentul (sună): Rog liniște.

O voce (în stânga): Ce luptă glorioasă a avut?

Dar ministrul merge și mai departe, leasprind suprafață de ciocnire, după cum a recunoscut o însăși contela Tizza, scoțând prin o singură trăsătură de condei legile din vigoare, după cum voim arăta aceasta îndată pe scurt. Adevărat, că art. de lege XXXVIII din 1848 dă drept de control, dar enumeră taxativ, că până unde merge acest drept. În exercițiul acestui drept a scăpat însă din vedere cu totul § 15, prin ce a comis o crimă atât de gravă, încât dacă Camera ar aplica serios legea față de el, ar trebui să-l pună sub acuză.

Legea dispune: „Dacă autoritățile superioare ale confesiunilor nici după 3 admizații din partea guvernului din jumătate în jumătate nu au și-ar împlini datorințele, are guvernul dreptul a sista școala sau a înființa o școală comună.“

§ al 4 al legii XXVII din 1876 acordă guvernului dreptul de supraveghere în cea mai mare măsură. Acolo sunt inspectorii regești, cari exercită acest drept de supraveghere mai mult de 40 ani. Nici un învățător confesional nu obține diplomă, fără ca inspectorul regeșc să nu-l fi trecut prin sită în toate privințele. Întreb, ce a îndreptățit pe dl ministru să împedecă deschiderea tuturor pedagogilor, prin ce implicite își atinge scopul, de a-le nimici.

Dacă dăinuște această situație o lungă, își dau părinții, cari voiesc să-și titreze copiii, în altă parte și institutele noastre rămân fără elevi. Ministrul nu are nici un drept a face aceasta.

Dar și mai grav are să se judece acea declarație, că va aplica forțe didactice și va modifica limba de propunere. În privința aceasta violență drepturi fundamentale, asigurate prin lege. Iar ceace s'a întâmplat

cu școlile întrese orice închipuire, pe când soldații noștri inșă în tranșee. Pe când unii învățători au căzut, ori au devenit invalizi, ori au fost răniți colindă inspectorii regești cu solgăbirăi și jandarmi satele și cu ajutorul unor protocoale aduse gata, voiesc să îndemne reprezentanțele comunale să renunțe la școli. Pot spune, că oameni, cari au ținut totdeauna cu guvernul de după vremuri, s'au declerat, că între Români este atât de mare mândria, cum n'a fost încă niciodată. (Mișcare în stânga).

Oare cum să primim noi, on. Cameră, că pe când copiii noștri, frații și părinții noștri luptă acolo afară, se pornește aici un războiu de exterminare contra școlilor noastre, pe cari le-am ridicat cu sudoarea noastră grea, cari sunt rosdele unei munci de veacuri. (Mișcare în stânga). Are să fie grav judecată acea dispoziție, prin care a violat dl ministru pe față legea. Presa din patrie ată pe acelaș punct de vedere. Acea parte a presei maghiare, care eugată liber și nu simpatizează instigările, zice, că aceasta nu va promova puterea cultorei maghiare, dar va promova ura.

Eu cunosc trecutul Ex. Sale și am apreciat totdeauna cu cel mai mare respect activitatea lui. Sunt convins, că știu, că pentru suportarea acestor mizerii și năcașuri îngrozitoare, cu cari ne-a năpusit războiul, știu că pentru a scăpa din aceste mizerii tefori, avem trebuință de cooperare și nu avem nici o trebuință a crea suprafețe noi de neîncredere, de fricțiuni.

Noi putem declara aici cu fruntea ridicată, că nu am greșit nici când contra acestui principiu. Am căutat să ne păstrăm liniștea în patrie între toate împrejurările, cu toate că multe am suferit, multe bănușii am suportat. De mulțiori șiște versuri ne trebuiesc aruncate, pe cari poate totmai insti-

FOIȚA.

Seară.

Peste văi de aramă
Seara își destramă
Giulgiurile albe
Giulgiuri de mărgean,
Iar din codru verde
Vin să mă desmierde
Doine 'n lacrimate,
Doine de alean.

Strat de tămâiță
Doarme 'n grădiniță,
Doarme și visează
Visuri dulci ce mint;
Luna pribegeste
Rumenă, plutește
Sus în ceriu și varsă
Pulbere de argint.

Gârlele la moară
Tainice coboară,
Și-și șoptesc străine
Traiul lor pribeg,
Trandafirii 'n gilastră
Răd lâng'o fereastră...
Vântul plânge singur
Prin păduri de fag...

Gândul trist își cerne
Clipete eterne,
Clipe 'n mormântate

Vie, în sieri;
Nu știu ce mă 'ndeamnă
Nici nu știu ce 'nseamnă
Să veghez ș'acuma
Dorului pustiu...

Blaj.

Justin Ilieșiu.

Cărțile poporului.

Sub acest titlu, cum se știe, apar în editura foiei „Calea Vieții“ o serie de broșuri foarte potrivite pentru popor. Din broșura apărută mai nou „Povești cu tălc“ scrisă de Ioan Georgescu, reproducem cele ce urmează.

„Calea, adevărul și vieaja.“

— Rostul credinței și al bisericeii. —

Zis-a Demnul: „Eu sunt calea, adevărul și vieaja“ (Ioan 14, 6). „Cel ce-mi urmează mie, nu va umbra în întunec, ci va avea lumina vieții“ (Ioan 8, 12).

O pildă potrivită va lămurii mai bine înțelesul acestor cuvinte dumnezeiești.

Un călător venia din depărtare mare și mergea către casă. Deodată sesește spre inserate la marginea unei păduri mari și înfricoșate. De întors nu se mai putea întoarce, fiind locul de unde a plecat foarte îndepărtat. De rămas pe loc încă nu putea rămânea căci nu avea nici un adăpost. Nu mai era alta decât să pornească înainte prin întunerecul nopții și al pădurii.

Dar abia a intrat în pădure și iată că un păstor bun îi însă înainte. Călătorul nostru îl și întreabă numai decăt:

— Care-i calea cea adevărată, care mă va duce în pace prin pădure?

— Calea e anevoio de aflat eăci prin pădurea aceasta duc mii de căi și de cărări, cari se aseamănă între sine, dar cari toate duc la prăpastia adâncă afară de una singură, pe care numai eu o știu.

— În ce prăpastie? întrebă călătorul.

— În prăpastia care înșunjură pădurea, răspunde păstorul. Între altele se află un șerpou uriaș care înghite și de ai mulți călători nefericiți. Și noi vedem atât de des rămășițele acestor călători nefericiți. Ceace e și mai rău este, că numai prin pădurea aceasta poți ajunge la ținta dorită. Nici decum pe aicea! Din milă față de bieții călători m'am așezat eu la intrarea în pădurea aceasta primejdioasă pentru a-i conduce și a-i păvățui. Tot asemenea fac și fiii mei așezați la deosebite depărtări unul de celalalt. Iată eu sunt gata să-ți arăt calea cea adevărată. Dacă vrei vino după mine!..

Înfățigarea pristinoasă a păstorului și puterea nebiruită a adevărului, care s'a arătat în cuvintele lui înduplecară pe călătorul nostru să-i urmeze păstorului care-și luă făclie în mână și porni la drum. După o vreme oarecare călătorul slăbi. Păstorul îi zise: „Razimă-te de mine“. Astfel sprijinindu-se călătorul mai departe. Mai târziu însă făclia făcliei de-abia mai fălăia: oleul era pe sfârșite. Dar păstorul mângăie pe călător, sicându-i „Incurând ajungem la unul din fi

gătorii le-au contrabandat în foaia noastră au fost de ajuns ca să fim bănuți și prigoniți. Articollii noștri au fost totdeauna cenzurați de doi cenzori și articolul trecut prin aceste cenzuri putea ajunge chiar și pe masa Papei dela Roma. (Iaritate și strigate în stânga: Acolo da!).

Aceste am fost silit să le spun aici, pentru că au produs astfel de răni pe corpul Românilor, cari cu tot dreptul își așteaptă vindicarea și sper, că guvernul ungur nu va sta în cale, ca hotărîrea sublimă și cugetarea nobilă a Maj. Sale, care înalță și pe cel rănit, să-și deschidă calea și spre Ungaria și toate acele gravamine, pe care le-am înșirat, să se scuzeze de urgență.

Profesorii dela pedagogiile maghiare cer predarea obiectelor de învățământ în limba maghiară în institutele pedagogice române. Ce scrie „Pesti Hirlep“. Sindicatul profesoriilor dela pedagogiile maghiare s'au întrunit zilele trecute la o consfătuire, ținută sub prezidența lui Nagy László. Obiectul principal al acestei consfătuiri l-a format chestia preparanților români. Adunarea a primit cu aplaud propanerea lui Molnár József și Farkas Sándor de a se felicita ministrul Apponyi pentru atitudinea lui națională. Participanții acestei adunări de regenerare au luat un deciu, în care se acsesionează, că să impune de urgență validitatea dispozițiilor legale cu privire la limba de propanere în institutele pedagogice române și sârbești. În institutele acestea prezenții pretind ca toate obiectele de învățământ: istorie, constituție, geografie, cant și gimnastică să se predea *exclusiv* în limba maghiară, dar elevii să-și câștige desteritate în

limba maghiară și din celelalte obiecte. În interesul controlului mai efective asupra preparanților, țara să se împartă în mai multe cercuri și fiecare cerc să fie supus unei controluri unitare și pricepute. Institutele pedagogice să se emulgă de sub jurisdicția episcopilor și să fie expuse dispozițiilor date de controlori. Adunarea și-a exprimat dorința ca toți învățătorii din patrie și sindicatele profesorilor să se consfătuiască asupra desideratelor naționale, cari trebuie validitate în institutele pedagogice nemaghiare.

„Pesti Hirlep“ în articolul prim se ocupă cu școala, arma cea mai potrivită pentru contopirea pașnică, culturală și întărirea maghiarismului. În armare mare amintit crede, că nu e indiferent cum va rezolva contele Apponyi chestia școlilor naționalităților, pe care experiențele războiului au ridicat e la o problemă urgentă.

Fiindcă ordinațiunile contelui Apponyi pentru disciplinarea institutelor pedagogice nu sunt destul de radicale, gazetarul dela „Pesti Hirlep“ mai recomandă următoarea rezoluție: „Programul oficial al partidului independent și 48-ist e statificarea instrucției populare, șadară ștergerea tatoror pedagogiilor naționalităților respective a confesiunilor.“

Membrii guvernului actual trebuie să ia la mijloc pentru asigurarea unității naționale în era estinderii dreptului de alegător. Gladiatoriul lui „Pesti Hirlep“ cu eroism sprijinesc pe contele Apponyi în opera de a statifica școlile naționalităților, și îl îndeamnă să nu se oprească la drumul jumătate, ci să maghiarizeze în pedagogii cele mai multe studii, fiindcă — limba de propanere a naționalităților în pedagogii nu e numai o nedreptate națională, ci și absurd pedagogic. Elevii prepa-

randiali — câștigă diplomă de stat; dar dacă sunt instruiți în limba națională și fericirea lor e în cadre mai înguste și e astfel de educare e creștere pentru separatismul și exclusivismul naționalităților. E imposibil să pătrundă spiritul național în aceste cuiburi de agitatori fără introducerea limbii maghiare în obiectele de învățământ.

Verbirea lui Asquit despre pace. Scopul de războiu al ententei. — În Leeds Asquit a ținut o verbire, în care din prilejul începerii campaniei a patra de iarnă, a arătat poporului scopul de războiu al țărilor aliate. — *Ne luptăm pentru pacea valabilă și trainică.* Pacea nu poate fi supusă caprițiilor sorții. Nu putem aștepta pace dezmă dela un pact impus de învingător celui învins. În 1871 Moltke și Bismarck au prevăzut că înseamnă anexarea Elveției. Bismarck a fost aplicat să lase Metzul în stăpânire franceză. Atunci a spus Bache, că nu dorește să vadă prea mulți francezi în casa lui. La patru ani după încheierea păcii, Moltke a declarat în adunarea imperială, că Germania trebuie să rămână 50 ani greu înarmați, ca să poată apăra ținuturile caprinse în șase luni. Oare avem ceva bază, din care se deducem, că Germania a învățat din acestea?

Cu privire la răspunsul Germaniei la nota de pace a Papei, Asquit a enunțat, că răspunsul acesta e plin de generalități, nu cuprîndă nici o garanță, că Germania nu va repeta fapta din 1871. Nu spune, că care Germania a aplică să redese ținuturile luate dela francezi, precum și independența politică și economică a Belgiei împreună cu desdăzbarea ținuturilor prădate.

mei care va turna alt oleu în lampă și te va duce mai departe!“ Și așa s'a întâmplat. Căci îndată s'au ivit ferețele luminoase ale unei căsuțe. La glasul cunoscut al tatălui, fu deschisă numai decât poarta și-l primi cu bucurie dându-le seșun de odihnă și mâneare întăritoare.

După o odihnă oarecare o luă iar la drum, lăsat de data aceasta de fiul păstorului. În drumul lui prin întunerecul nopții și al pădurii a dat apoi de alte două căuțe de adăpost și de alții doi fii ai păstorului cari îi arătară calea. Așa a călătorit toată noaptea.

Când zorile zilei s'au ivit la răsărit, călătorul nostru încă a venit în pace la marginea cealaltă a pădurii. Și abia atunci a văzut el ce bine mare i-a făcut păstorul și feciorii săi. Înaintea lui se deschidea o prăpastie, înălțată și înălțată, în a cărei adâncime nebănuite viau îngrozitor niște ape repezi de munte.

Iată prăpastia despre care și-a vorbit tatăl meu, i-a sis conducătorul cel din urmă călătorului nostru; ea e cu atât mai primejdioasă, cu cât învăluită fiind totdeauna în negură și ceață nu se poate vedea și nu se poate încunjiura. Apei deodată îi năpădiră lacrimile și isbucul într'un plâns amar.

Călătorul îl întreabă:

— Pentru ce plângi?

— Cum n'are plânge, răspunsă conducătorul, când mă gândesc căți se nenorecesc aci și de zi. Înzădar ne îmbiem noi și tatăl nostru de conducători și povățuitori: nu toți

ne urmează. Unii se învinuiesc, după ce s'au lăsat puțin timp călânziți de noi, că vrem să-i sperem fără de nici un temel adăvărat de aceea nu ne mai ascultă și se părăsesc. Dar tecurând rătăcesc și se prăpădesc. Pe unii îi înghite șerpule cel mare, pe alții îi ucide tâlharii și iarăși alții alunecă în prăpastia aceasta; pentru că prăpastia nu se poate trece pe aloc, decât numai pe puntea aceasta îngustă, la care nu duce alt drum, decât drumul pe care noi îl ținem. Du-te deci acum în pace — încheie conducătorul cel din urmă călător — dincolo de prăpastia aceasta e lumină. Calea de aici înainte și-o împede. Acolo este patria ta!...

Călătorul mulțumii cu căldură conducătorului și-i făgădui, că totdeauna își va aduce aminte cu dragoste de ei. După puțin timp călătorul sosi acasă în mijlocul iubiților tăi părinți, frați, surori și cunoscuți.

*

Tălcul pilduirii este pe scurt următorul: Călătorul este, fiecare om pământean; pădurea aceea, întunecoasă și primejdioasă, este lumea aceasta; șerpule cel mare este diavolul; tâlharii sunt oamenii cei răi, ucenicii diavolului; prăpastia este iadul; căile cele late și umblate sunt căile păcatului care duc la pierire; cărarea este singură ducă peste punte, este cărarea cea grea și îngustă a mântuirii; păstorul, (care se îmbie de) conducător și povățuitor fiecărui om este Domnul nostru Iisus Hristos; fiii lui sunt oamenii bisericii, preoții cari țin în mâinile lor făclia credinței și a legii creștine.

Războiul european.

— Telegramme oficiale. —

Budapesta, 27 Septembrie. Frontul italian. La grupul de armată alui Boerovics avioanele și focal nostru de apărare au secerat 3 aeroplane dușmane. În regiunea Tonale patrulile noastre de urcat culmi au ajuns după frontul inamicului, unde au distrus două stațiuni de punătoare de funii, au nimicuit mai multe magazine și fără pierderi s'au reintors cu prizonieri.

Frontul ostic. Lupte s'au iscat la Dünaburg, lângă lacul Naroc, spre sud-vest de Luck, pe unele secțiuni a frontului carpatin, pe platourile române și cursul de jos al Dunării.

Frontul apusean. Luptele din Flandria s'au continuat neîntrerupt de ieri din zori de zi până noaptea. În luptele acestea armata IV-a probată din nou a respins atacurile engleze. Câteva trupe din regiunile germane au avut parte de succesul zilei, care a adus dușmanului câștig de teritor mai mic ca în 20 Septembrie. Atacurile

au fost premerse de un foc de baraj de o vehemență nemi auzită. După un adevărat perete de fum și praf a crumpt infanteria engleză între Mangelaene și Hollebecke, însoțită de număratoase automobile pancerate. Pe ambele laturi dela Languemark germanii în mai multe rânduri au respins prin lupte din apropiere pe dușmanul ce asalta. În ținutul ce se estinde spre vest de St. Julien până la drumul de țară Menin—Ypern englezilor le-a succedat să pătrundă 1 kilometru adâncime în zona germană de apărare, unde ziua întreagă s'au dat lupte cu succese schimbăcioase. Puterea de voință tare a regimentelor noastre și-a făcut cale prin puterea focului. Dușmanul a fost respins în asalturi proaspete. Mai ales s'au dat lupte îndârjite spre vest de Zonnebecke și în jur de Cheluvelt. Comuna e în stăpânirea noastră. La Comines până la canalul Ypern s'au zădărnicit mai multe asalturi engleze. Până acum dușmanul nu a repeșit atacurile. Cel puțin 12 divizii au fost aruncate în front. Pe celelalte secțiuni din Flandria și în Artois lupte interimale de artilerie. Bombardările asupra orașului Ostende din noaptea de 25 spre 26 Sept. au omorât 12 belgieni, iar 25 au fost greu răniți. Spre nord-vest de Soissons, în secțiunea medie dela Chemin des Dames și țărmi de ost dela Maas activitatea de artilerie a rămas tot vie.

Consistoarele greco-orientale române contra ordinațiunii lui Apponyi.

✕ Citim în »Pesti Hirap« următoarele: În urma pactului obvenit între episcopatul gr.-or. român și contele Apponyi, se credea, că institutele pedagogice își vor începe cursul în 1 Octomvrie. Pactul însă s'a schimbat și preparandila române nu se vor începe în anul acesta. Schimbarea aceasta a fost provocată de hotărârea contelui Apponyi de a denumi comisari pe lângă institutele pedagogice din Arad, Caransebeș și Sibiu. Sfera de activitate a comisarilor a fost determinată într'un rescript adresat ambelor consistoare a bisericilor române.

Consistorul mitropolitan din Sibiu a declarat, că amintitul rescript ministerial contrazice legilor din vigoare și autonomiei. În urmare consistorul adresează ministrului de culte și instrucție, contelui Apponyi următorul rescript: Consistorul mitropolitan de-

clară, că nu are nimic de obiecționat contra controlului de stat exerciată în cadrele legilor existente. Consistorul mitropolitan însă protestează contra oricărei dispoziții și reînnoiri care depășește cadrele legilor și ale autonomiei. În special protestează contra proiectatei denumiri de profesori pentru propunerea singuraticilor obiecte, care se opune dispozițiilor eclatante a legii din 1868; § 38 și vatămă autonomia bisericească asigurată prin art. de lege 9 din 1868.

La acestea »Pesti Hirap« aclude următoarele: »Cu bucurie salutăm atitudinea consistorului mitropolitan, fiindcă ea întărește numai convingerile noastre, că afacerea aceasta nu se poate rezolva cu semiordinațiuni. Înzădar a fost Apponyi concesiv și cruțător față de domnia școlilor române; iată așa recunosc curtuazia oficioasă. Cazul acesta încă documentează, că cuibul agitațiilor naționale se poate ajunge prin instrucția de stat și mai ales prin statificarea pedagogilor. Dacă tratăm mult cu naționalitățile noastre când e vorba de dreptul statului ungar, vom crește din ele cehi! Ne bucurăm de intimidarea, că pedagogiile române nu se deschid pentru ordinul contelui Apponyi. Sărămână intransigent pelângă acest punct de vedere. Așa cel puțin ei concurg să li-se închidă institutele.«

Consistorul din Arad încă s'a întrunit pentru discutarea rescriptului contelui Apponyi referitor la sfera de drept și activitate a comisarilor. Consistorul aradan — după cum se anunță — încă a constatat, că rescriptul știrbește autonomia, fiindcă asigură comisarilor ministeriali o astfel de libertate în acțiune, care vatămă corpul profesoral și sentimentele individuale ale elevilor. În urma acestora se crede, că pedagogia din Arad nu-și va începe cursul cu 1 Octomvrie.

Informațiuni.

Impăratul Wilhelm pe frontul moldovean. Se anunță semioficios: Impăratul Wilhelm a vizitat zilele trecute teatrul de război din România, trecând pe la Buzău, Râmnicul-sărat și Focșani. Aici a primit deputațiunea acelor trupe germane, cari au scos în toamna anului trecut trupele românești din Ardeal și au cucerit Muntenia, iar acum luptă pe frontul moldovean. Impăratul a scos la iveală însemnătatea istorică a evenimentelor din anul trecut, stăruiind și asupra însemnătății economice a Munteniei pentru cei rămași acasă. Impăratul și-a încheiat discursul cu vorbele: *Războiul trebuie să-l continuăm; dar pentru aceasta vina nu este a Germaniei!*

În drumul său din România împăratul Wilhelm a vizitat la Curtea de Argeș mormântul regelui Carol și al reginei Elisabeta, iar la Cornavoda, unde a trecut pe jos pedul Carol I, s'a întâlnit cu Țarul Ferdinand al Bulgariei.

Rugarea mehedanilor către Papa. Comisia musulmanilor din India a hotărât, să atragă atenția Pontificelui asupra locuitorilor mehedani din Marocco, Tripolis, Tunis, Algeria, Egipt, Persia, Caucaz, Crimeea, Banchera și Chiva, unde 130 milioane sunt supuși stăpânirii despotice a Angliei. Rogă pe Papa, ca el locuitorul și primul serv alui Hristos și reprezententul dreptății și al îndurării să pășească în favorul acestor națiuni.

Ce spun profesorii Haushk despre Austria. Corespondentul din Stockholm al ziarului „Az Est“ trimite foalei amintite vorba profesorului austriac, Haushk ținută în Suedia. Profesorul Kevin Haushk a arătat, că în decursul războiului s'a format o Austria nouă, care cuprinde în mod unit, toate formațiunile de stat dela cursul Dunării. În aceasta Austria nouă sunt deosebiri numai etnografice, dispărând particularismele naționale. Maghiari, români, germani, poloni, cehi teți sunt fericiți de credința că ei sunt — austrieci. Österreich sau Donauereich e un concept colectiv pentru popoarele de 10—20 milioane, începând dela Danzig până la Consantinopol și Adriatică până la marea Neagră. Maghiarii nu-și mai aseriu pe Petőfi, sunt fericiți dacă și ei au putut contribui cu 1—2 pești la comoră spirituală a Donauereichului.

Mulțămită. Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul“ din Cluj — din prilejul aniversării de 25 ani a Internatului Vancean de fete din Blaj — a binevoit a pune la dispoziția internatului suma de Cor. 50 în semn de prinos pentru numele ce-l poartă.

Primeasa Oa. Direcțiunea pentru generoasă faptă și pe calea aceasta sinceră mulțămită.
Riză Bodocan
dir. int. de fete.

Neceleg. Ț Georgiu Mesaros preot gr.-cat. în Rona de jos după un morbolung și greu a adormit în Domnul în 15 Sept. la orele 11 a. m. în anul 39 al vieții și 16 al fericitei sale căsătorii și proșii.

Odihnească în pace!

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Baciu.

Moșie de vânzare!

În comuna Sajósolymos comt. Beszterce-Naszód în imediată apropiere de comună se află un teritor arabil și de fânaș de prima calitate adunat prin cumpărări și schimbări reciproce într'o singură tablă îngrădită ca loc comasat de aproape 70 jughere catastr.

Condițiuni favorabile.

Doritorii de a cumpăra aceasta moșie să adreseze la preotul

Ioan Baciu în LUGOJ
str. Rákoczi Nr. 20 sau la Librăria
Diecezană str. Deák Ferencz Nr. 4.